

אתיקה מקצועית רבעון האתיקה של לשכת עורכי הדין

איך אתה מדבר?

עו"ד דרור ארד-אילון / יו"ר ועדת האתיקה הארצית

לדיבור מאופק ונאות של עורכי דין יש ערך כהיבט של שמירה על כללי המשחק אך גם (ואולי בעיקר) ערך מהותי של הגנה על היכולת לברר כראוי טענות חריפות כך שכל צד יקבל את התוצאה גם אם היא אינה לרוחו. מעבר לכך, הקפדה על דרך ארץ בניהול מאבקים, יוצרת אבחנה בחורה בין בעל הריב לנציגו, ומגינה על מקצוע עריכת הדין כמקצוע של שליחות ושל נאמנות, בכך שהיא שמה גבול למידת ההזדהות עם הלקוח.

ברע"א 1104/07 **עו"ד פואד חיר נ' עו"ד עודד גיל** נדחתה תביעת לשון הרע בגין התבטאות במהלך דיון משפטי, ונקבע כי **"הצורך להתבטא באורח תרבותי ותוך שמירה על כבוד המקצוע לא יכפה באמצעות הסנקציה הפלילית או התרופה האזרחית דווקא, כי אם בדרך של התוויית אמות-מידה חינוכיות שראשיתה בבתי הספר למשפטים וסופה בדיון המשמעותי"**.

אנו נוהגים להבחין בשלושה מעגלים שבהם נאכפת האתיקה המקצועית בכלל והחובה להתבטא בדרך ארץ בפרט. במרכז מצויה הפעילות בליבת המקצוע: הופעות בבתי משפט, כתיב בי-דין, התכתבויות בין עורכי דין, יחס ללקוחות וכן הלאה. במעגל זה, הדרישה היא לעמידה קפדנית בהוראות הכללים. כך, אף אם עורך הדין מרגיש מאוים פיזית הוא אינו רשאי לנקוט לשון גסה או תוקפנית; אף אם עולבים בו, הוא אינו רשאי להשיב באותה מידה. אף אם יש לו טענה משפטית חזקה, הוא אינו רשאי לאיים על הצד השני או על בא-כוחו שיקבל את טענתו. בפרט יש להקפיד בביטויים הנוגעים לבית המשפט ולשופטים. במקרים מתאימים רשאים (ולעתים חייבים) עורכי דין לטעון בשם לקוחותיהם טענות חריפות כלפי טעויות של בית המשפט, אולם לעולם הם חבים בשמירה על כבודו. קבלת מרותו של בית המשפט היא תנאי לקבלת מרותו של המשפט עצמו. כבוד לבית המשפט הוא כבוד למשפט, (ראו, לימור זר גוטמן "חובת עורך הדין כלפי בית המשפט: יחס והתבטאות נאותה כלפי בית המשפט" **אתיקה מקצועית** 32 עמ' 2 (יולי 2009))

מקצוע עריכת הדין מבוסס על ריבו של הלקוח, ולא פעם שזורים בו ריבים ונעשים בין עורכי הדין לבין עצמם, ואף בינם לבין שופטים, ואלה יכולים להביא את עורך הדין להתלהמות ולהתבטאות מוגזמת ופסולה (ראו, על"ע 736/04 **הועד המחוזי של לשכת עורכי הדין נ' מזרחי**, פד, נח(6) 200, 204). אולם דווקא לכן יש לצפות מעורך הדין לאיפוק ולזהירות בדיבורו ובוודאי בכתיבתו. המעגל השני, הוא הפעילות של עורך הדין כעורך דין אך לא כמייצג לקוח. כך, עורך הדין הנותן הרצאה פומבית נהנה ממידה גבוהה יותר של חופש ביטוי לעומת טיעון בבית המשפט, אולם עדיין

עורכת: ד"ר לימור זר-גוטמן, עו"ד, המסלול האקדמי המכללה למינהל ■ **יו"ר ועדת האתיקה הארצית:** עו"ד דרור ארד-אילון
המערכת: רח' דניאל פריש 10, תל אביב 64731, טל. 03-6362200, פקס. 03-6918696, email: dorit@israelbar.org.il
■ **מאמרי המערכת:** איך אתה מדבר? / איום אישי על בא כוח הצד שכנגד מהווה התנהגות לא ראויה ■ **הנחיות והחלטות:** ועדת האתיקה הארצית ■ **הנחיות והחלטות:** ועדת שכר הטרחה ■ **עיצוב:** סטודיו רחל קליין

לעורך הדין לדרוש מחברו לתקן כתב טענות, אפילו היה טעם לתיקון, תחת איום של פניה ללשכה. (שם בעמ' 4)

ויודגש שבית הדין כלל לא כוחן אם צדק הנאשם בטענותיו לפיהם יש למחוק את הסעיף בכתב הטענות. שכן גם אם היה בסיס לדרישה זו, הדרך בה נקט הנאשם היא פסולה ומהווה עבירה משמעתית.

בכד"מ 27/85 **פלוגי, עו"ד נ' הועד המחוזי של לשכת עורכי הדין בבאר-שבע**, פד"ם 1 ו 52 דובר באיום שהפנה עורך הדין הנאשם כלפי עורך הדין המתלונן לפיו אם לא יבטל זה עיקול זמני שהוציא כדן כנגד לקוחתו של עורך הדין הנאשם, יוציא זה צו עיכוב יציאה מהארץ כנגד עורך הדין המתלונן. עורך הדין המתלונן, היה בדרכו לצאת מהארץ תוך מספר שעות לטיול עם משפחתו. עובדה זו, שהייתה ידועה לנאשם, היא שהפכה את דברי הנאשם בדבר כוונתו להוציא צו עיכוב יציאה מהארץ כנגד עורך הדין אם זה לא יבטל את העיקול - להתנהגות אסורה. בית הדין התייחס בחומרה רבה להתנהגות הנאשם ומרשיע אותו בהפרה של החובה לנהוג באופן חברי כלפי חבר למקצוע (כלל 26, כלל 37 בכללים מ-1966) ובהפרת החובה לפעול באופן ההולם את מקצוע עריכת הדין (סעיף 361(3) לחוק).

איומים שמפנה עורך דין כלפי עורך הדין של הצד שכנגד מהווים בה בעת גם הפרה של כלל 24 לכללי האוסר על עורך דין לנקוט באיומים בפנותו לצד שכנגד. כלל זה חל גם על איומים אסורים שמפנה עורך דין כלפי חברו למקצוע. (ראו, בד"מ 40/07 **הועד המחוזי של לשכת עורכי הדין תל אביב נ' פלוגי**, פדאו"ר אתיקה 00 (12) 552 עמ' 8 - "על עו"ד נאסר לנקוט באיומים בפנותו לצד שכנגד קל וחומר כלפי חבר למקצוע")

איום אסור המפר את הוראת כלל 24, מפר מני וביי גם את הוראת כלל 23 לכללי האתיקה הקובע: "עורך דין ינהג בצד שכנגד בדרך ארץ" איום כזה, אם נמסר במסגרת הליך שיפוטי יכול ויהא עבירה גם לפי כלל 33 לפיו: "עורך דין יטען טענותיו לפני בית המשפט, בין בעל פה ובין בכתב, בדרך ארץ, תוך שמירה על כבוד הצד שכנגד ועל כבוד כל אדם אחר הקשור בהליך השיפוטי".

אין לאפשר לעורכי דין להפעיל איומים אישיים על עורך דין המייצג את הצד שכנגד שאז, לא יוכלו עורכי הדין לתפקד. כיצד יוכל עורך דין לפעול בנאמנות ובמסירות לטובת לקוחו כאשר הוא חשוף כל העת לאיומים אישיים, תלונה ללשכה ואף לתביעה אישית מצד הצד שכנגד. אין לי ספק שעורכי דין לא יוכלו לתפקד במצב כזה ולכן חובה על כולנו לעצור את הידרדרות האתיקה המקצועית והיחסים שבין עורכי הדין לשפל חסר תקדים שיש בו לפגוע אנושות בכרפוסיה.

הנחיות והחלטות

הנחיות והחלטות ועדת האתיקה הארצית התבטאות בכתבי טענות

עובדות הנלווה היא עורכת דין המייצגת את בעלה של המתלוננת נגד המתלוננת בבית המשפט לענייני משפחה. התלונה עוסקת בניסוח כתב תביעה בעניין משמורת של קטין שהתלונה הגישה בשם לקוחה, הבעל, לבית המשפט לענייני משפחה. כתב התביעה מפרט שימוש של המתלוננת בתרופות הרגעה ובאלכוהול.

החלטה לגנוז את התלונה הואיל והועדה לא מצאה שיש בכיטויים משום חריגה מכללי האתיקה המצדיקה העמדה לדין משמעתית.

כתב התביעה אומנם מנוסח בחריפות אך אין בו חריגה מניסוח סביר, בודאי לא חריגה כזו המצדיקה העמדה לדין. אל לנו להחמיר עם עורכי דין יתר על המידה, באופן שלא יוכלו לייצג את לקוחותיהם כנדרש. בנוסף, בבית המשפט לענייני משפחה נערכים הדיונים בדלתיים סגורות, וגם אם נעשים פרסומים הם נעשים ללא פרסום שמות או פרטים מזוהים. לכן אין כאן חשש של פגיעה רבה מדי במי ש"מותקף" אישית בכתב טענות. עוד יש להוסיף, שכתביעות בענייני משפחה, ובפרט בענייני החזקת ילדים, אין לעורכי הדין ברירה (במקרים רבים) אלא להציג גם את בעיותיו האישיות של הצד שכנגד. (החלטה מספר את 112/11)

הוא נדרש להקפיד בדרך התבטאותו. ביטוי משתלח וגם שלא בשירותו של לקוח ולא בהקשרו של תיק אינו מקובל.

המעגל השלישי בו נאכפת האתיקה המקצועית בכלל והחובה להתבטא בדרך ארץ בפרט הוא פעילותו של עורך הדין כאזרח מן השורה. ככל אזרח, גם לעורך דין, יש חופש ביטוי פוליטי ואזרחי, הוא רשאי להתבטא בעניינים ציבוריים ללא מורא. כפי שנפסק, מפגין בהפגנה נהנה מחופש ביטוי רחב ביותר (על"ע 1734/00 **הועד המחוזי נ' עו"ד שפטל** (מאגר הרשות השופטת)). כך גם מי שמביע ביקורת פוליטית או משפטית (ראו, עמל"ע 11-08-48233 **ועדת האתיקה המחוזית של לשכת עורכי הדין, מחוז ת"א והמרכז נ' עו"ד אליעד שרגא**). לשכת עורכי הדין אינה בולשת אחרי עורכי הדין בסופרמרקט או בחניה. היא אינה כוחנת את התנהגותם במשחק כדורגל או בסכסוך שכנים. היא אינה רואה ואינה צריכה לראות את עצמה כאפוטרופוס של עורכי הדין בחייהם הפרטיים. יחד עם זאת, גם בחייו הפרטיים נדרש עורך הדין לשים גבולות להתנהגותו ולדרך התבטאותו, ובמקרים חריגים ויוצאי דופן יש ללשכת עורכי הדין סמכות וחובה לאכוף סטנדרט התנהגות מינימאלי.

בצד אכיפתה של התבטאות נאותה, יש לתת משקל לנכונות להכיר בטעות ולהתנצל. בלהט הויכוח קורה שעורך דין אומר או כותב דבר מיותר או חריף מדי וכן הלאה. אפשר להבין זאת. הציפייה מעורך הדין היא שמרגע שהבין את שגיאתו, יפעל לתיקונה. התנצלות ספונטנית ומיידית כמעט תמיד תמנע בירור משמעותי. לעתים גם התנצלות מאוחרת ואף התנצלות שיוזמת ועדת האתיקה עצמה תוביל לסיום הבירור ללא קובלנה. האכיפה המשמעתית בתחום זה אינה מוכוונת ענישה דווקא, ויש בה חשיבות רבה להטמעה ולחינוך.

ואף-על-פי-כן, "ש התבטאויות ויש סגנון, שהם לעולם פסולים ואינם יכולים להלום התנהגות של עורך דין במצב כלשהו" (ראו, על"א 5/85 **שמש נ' הועד המחוזי בת"א**, פ"ד מ (2) 721). כך, למשל, הטחת האשמות בלתי מבוססות בשחיתות ובפלילים כלפי חבר למקצוע או שופט, כינויי גנאי גסים בליבת המקצוע וכן הלאה - אינם מתאימים ואינם נמחלים בעצם מתן התנצלות. גינויים החד-משמעי של אלה בדרך של העמדה לדין משמעותי מחויב המציאות.

איום אישי על בא כוח הצד שכנגד מהווה התנהגות לא ראויה ד"ר לימור זר-גוטמן, עו"ד/ עורכת

כאשר עורך דין מייצג את לקוחו בכבולות החוק, אין לאפשר לצד שכנגד לאיים על עורך הדין אישית. כל טענה שיש לצד שכנגד צריכה להיות במסגרת ההליכים המשפטיים הרגילים. אם עורך דין באמת מאמין שנפל דופי בהתנהגות חברו למשל, שיש בכתב הטענות שהגיש סעיפים לא נכונים, עליו להגיש את הבקשות המתאימות לבית המשפט. ואסור לו לאיים על עורך הדין שכנגד שאם לא יחזרו בהם מהפעולות המשפטיות הלגיטימיות שביצעו עבור לקוחם הוא יתבע אותם אישית או יגיש תלונה ללשכה נגדם.

בכד"מ 47/73 **הועד המחוזי של לשכת עורכי הדין בתל-אביב נ' פלוגי**, פד"ם א 80 דובר בנאשם אשר דרש מעורך הדין שכנגד למחוק טיעון בכתב טענותיו ולא יפנה בתלונה ללשכה. בית הדין המשמעותי מתייחס בחומרה רבה לאיום זה ורואה בו הפרה של החובה לפי כלל 26 לכללי האתיקה (בנוסחו הקודם ככלל 37 לכללים מ-1966). בית הדין מציין שדרישה למחוק סעיף בכתב הטענות יש להפנות לעורך הדין שכנגד מתוקף תפקידו כבא כוחו של בעל הדין ובשום פנים לא אל עורך הדין אישית. וכאן דובר בפניה ואיום אישי אל עורך הדין שכנגד. (שם בעמ' 3). פסק הדין מציין שהיה על עורך הדין להגיש בקשה מתאימה למחיקת הסעיף אך אסור היה לו לאיים על חברו בתלונה ללשכה, גם אם סבר שיש לו נימוקים טובים לבקש למחוק את הסעיף מכתב הטענות. בית הדין הדגיש:

"כשנאמרים הדברים בין עורכי דין, סבורני כי אין עורך דין המנהל משפט חייב לעמוד בפני דרישה לנקוט הליך מסוים במשפט - בצדק או שלא בצדק - תחת איום של פניה ללשכה באם לא ינקוט הליך זה. מן הראוי היה לו לנאשם לפנות לביהמ"ש בבקשה למחיקת הסעיף הפוגע, או להמתין עד לסיום ההליכים המשפטיים ולהגיש אז את תלונתו ללשכה. אין זה יאה

כתשובה לפנייה נוספת של הוועדה, השיב הנילון, כי הוא מקפיד לשמור על כבוד המקצוע במשך כל שנות עבודתו כעורך דין, חזר ותיאר את הסיטואציה בה חש שהוא עומד בפני סכנה פיזית מיידית ומוחשית ונהג על מנת להגן על עצמו והוסיף: "במחשבה לאחור, ומתוך הכבוד למקצוע וחרף ההרגשה הסובייקטיבית, מובנת לי ציפייכם שאבליג באותן שניות, כאשר ברור לי שההתבטאות כשלעצמה איננה ראויה ואיננה הולמת". עוד הוסיף כי אין באמור שינוי כלשהו בעמדתו בכל הקשור למתלונן ולהתנהגותו.

החלטה אף שהנילון חרג בהתבטאותו מהמצופה ממנו בעת מילוי תפקידו המקצועי בבית המשפט, הרי שלנוכח הנסיבות המיוחדות של מקרה זה, ובין היתר טענתו של הנילון שחש מאוים על-ידי בעל הדין שכנגד והעובדה כי בית המשפט עצמו נדרש להזעיק מאבטחים כדי להבטיח את השקט ולהגן על הנילון ולנוכח קבלת האחריות שבתגובת הנילון האחרונה, אנו גונזים התלונה.

בצד הגניזה אנו מוצאים להעיר לנילון שיש לצפות מעורך דין, כמו מכל ממלא תפקיד בבית המשפט, להתמודד גם בסיטואציות קשות תוך שמירה על כבוד המקצוע. [החלטה מספר את 73/10]

התבטאות עורך דין בפורום באינטרנט תוך קישור לאתר משרדו

עובדות עורכת הדין המתלוננת טוענת שהנילון התבטא, במסגרת הבלוג "קפה דה מרקר", "באופן פוגעני במיוחד נגד נשים". יצוין כי הנילון חתם על מסריו אלו תוך ציון שמו המלא, תוארו כעורך דין והמילים "אג בקרו באתר שלי" והפניה לשני לינקים - האחד, של אתר האינטרנט של משרדו; והשני, של אתר אינטרנט שלו, המציין את תארו המקצועיים (עו"ד, נטריון ומגשר) ומפנה לאתר משרדו. הנילון השיב שמדובר בכתיבה במדור הומוריסטי המופנה ל"קהילת שאלות ותשובות" שהיא קהילה סגורה, ואין לקרוא לתוך אמירותיו יחס ערכי כלפי נשים. הוא הוסיף כי הינו מקפיד בכבודן של נשים וכי מייד לאחר קבלת התלונה הוא הפסיק לכתוב בקהילה האמורה.

החלטה עיינו בביטויים שפרסם הנילון באתר "דה מרקר קפה". יש מי שיאמר שביטויים אלה סרי טעם ויש מי שיסתייג מהם כלל ועיקר, אולם ועדת האתיקה אינה יושבת כועדת מעקב אחר התבטאויות של אזרחים שמקצועם עריכת דין.

עם זאת, ציון התואר עו"ד יחד עם הפניית לינק לאתר האינטרנט של הנילון ואמירה משדלת: "נא בקרו באתר שלי" - אינם מותרים, הן בהיותם שידול פסול והן בשל הזיקה הנוצרת בין העיסוק במקצוע לבין ההתבטאות.

אם לא יסיר הנילון את התואר עו"ד, הקישור לאתר האינטרנט וההזמנה לבקר באתר, נאלץ לראות בפנייה משום תלונה כמוכנה בכלל 1 לכללי לשכת עורכי הדין (סדרי הדין בבתי הדין המשמעתיים), התשכ"ב-1962. [החלטה מספר את 322/11]

הסגת גבול המקצוע

עובדות הנילון השתתף, ביחד עם אחרים שאינם עורכי דין בניהול ו/או בתפעול עמותה שסיפקה שירותים משפטיים, לרבות סיוע לחייבי הוצאה לפועל ולפושטי רגל, ופרסמה עצמה ככזאת. הנילון סיפק שירותים משפטיים תמורת שכר שקיבל מהמוצגים על ידו באותה מסגרת, לרבות ייצוג בבית משפט בתחילת שנת 2010, תוך התחזות לעו"ד (הנילון קיבל רישיון עריכת דין ביום 10.6.2010). תלונה על אותו נילון גם הוגשה על-ידי שופט לאור דברים אלה שעלו מעדות צד שהופיע בפניו בתיק מסוים בתחילת 2010. הנילון מכחיש שנתן ייעוץ משפטי בתשלום לפני שהוסמך כעורך דין. עוד טען שהעמותה האמורה רשומה כדיו, מסייעת למחוסרי אמצעים, וכי מעולם לא קיבל תשלום בגין הייצוג שלו את הפונים אליה.

החלטה להעמיד לדין משמעתי [החלטה מספר את 136/11 ו- 139/11]

התבטאות לא הולמת בדיון בבית המשפט

עובדות הנהלת בתי המשפט העבירה לוועדה פרוטוקול של דיון בו אמר הנילון, המייצג את הנאשם בתיק, את הדברים הבאים: "לא ברור לי מדוע התובע הזה עומד מולי. הוגשה נגדו תלונה במח"ש. ניצל את תפקידו וטען טענות שקריות והתפרעות בבית המשפט וכן הלאה וכן הלאה. לא ברור לי מדוע חברי עומד פה ומייצג את המשטרה, כשהוא צריך להיות בהשעיה. מבקש שהפרוטוקול יועבר למפקד תחנת אשדוד ולמח"ש".

בעקבות כך העירה כ"ל השופטת כי ראוי היה שההתנצחות בין באי כוח הצדדים לא תעשה בפני בית המשפט, שכן הדבר אינו מוכבד ואינו מכבד את מעמדם. הנילון לא השיב לפניית הלשכה וגם לא העביר תגובה סטטוטורית.

החלטה להעמיד לדין משמעתי. ההתבטאות לא הייתה ראויה בסיטואציה בה נאמרה. כמו כן, יש להעמיד לדין גם בגין אי העברת תגובה סטטוטורית. [החלטה מספר את 91/11]

התבטאות לא הולמת בכתבי-דין

עובדות התלונה הוגשה על-ידי הנהלת בתי המשפט. הנילון הינו חייב בתיק הוצאה לפועל, אשר מתנהל בפני כבוד הרשמת ומייצג עצמו בהליך. בבקשה שהגיש הנילון במסגרת ההליך, הוא ציין את כבוד הרשמת כמשיבה מספר 1 (ואת הנהלת בתי המשפט כמשיבה מספר 2; המשיבות האחרות הינן הזכות בתיק). כותרת הבקשה הייתה כזו הלשון: "בקשה למתן הבהרה על אי מתן החלטה על בקשה לכיטול כל ההליכים שנפתחו כנגד המבקש, בקשה להבהרה על נקיטת הגבלות כנגד המבקש, בקשה לכיטול כל ההליכים וההגבלות שהושטו על המבקש והודעה על כוונה להגשת תביעה נזיקית בגין התנהגות רשלנית קיצונית, מופקרת, שערורייתית ומושחתת". הדברים האחרונים כונו לרשמת שדנה בבקשה. הנילון לא השיב לפניית הוועדה לתגובה סטטוטורית.

החלטה להעמיד לדין משמעתי. התבטאויות הנילון מהוות הפרה של סעיף 53 לחוק הלשכה ושל כללים 32 ו-33 לכללי האתיקה. [החלטה מספר את 187/11]

התבטאות לא הולמת בבקשה לפסלות שופט

עובדות התלונה שהוגשה מטעם הנהלת בתי המשפט מתייחסת להתבטאויות הנילון כלפי מערכת המשפט והשופט לגבי הגיש הנילון בקשת פסלות. בקשת הפסילה כוללת את הביטויים הבאים: "הח"מ [הכוונה לנילון] נתקל בעברו המקצועי כעורך דין בהחלטות שיפוט שרירותיות, שערורייתיות מושחתות של שופטים והדברים לא זרים לו ואולי בשל זאת קל לח"מ לזהות על נקלה שופט מושחת... רצף הקביעות השרירותיות בתיק מלמד על פגם מחשבתי נפשי חמור, משוא פנים חמור וחריצת דין בטרם משפט... ביום 17.3.11 ניתנה על ידך שוב החלטה שרירותית, שערורייתית ומושחתת לפיה האישור הרפואי שצורף אינו עונה על החלטתך" הנילון לא הגיש תגובה סטטוטורית.

החלטה להעמיד לדין משמעתי [החלטה מספר את 256/11]

התבטאות לא הולמת במהלך דיון בבית משפט

עובדות הנילון מייצג נתבעת בהליך אזרחי, ואילו המתלונן הוא התובע בהליך זה. בסיום דיון הוכחות, אמר הנילון למתלונן "אני אתן לך נגחה". הנילון בתגובתו הודה באמירות המיוחסות לו, אולם תיאר כי הסיטואציה שהובילה אותו לכך הייתה התנהגותו המאיימת של המתלונן, אשר אף הובילה את השופטת להזעיק את המאבטחים לאולם. הוועדה החליטה להעמיד את הנילון לדין בגין התבטאותו. לאחר מכן פנה הנילון וביקש לשקול את ההחלטה בשנית, כשהוא מצרף את החלטת השופטת לתיקון פרוטוקול המחזקת את טענתו בדבר הסיטואציה המאיימת.

החלטה

- א. חילופי הדברים בשיחה שבה השתתפו עורכי הדין משני הצדדים אינם חסויים בחיסיון עורך דין-לקוח, שכן אינם דברים שהוחלפו בין עורך דין ללקוחו בפרטיות. נסיבות עריכת השיחה מהוות ויתור מכללא על החיסיון.
- ב. העובדה שהעדות עצמה נמסרה כבר בבית המשפט, אף היא נסיבה שמבטלת את החיסיון, ככל שהיה חל על אותם חילופי דברים. אין חשיבות לשאלה אם העדות ניתנה בדלתיים פתוחות או סגורות, ודי בכך שניתנה בבית משפט.
- ג. אין בכלל האמור כדי לקבוע אם חל במקרה זה חסיון על דברים שהוחלפו במסגרת משא ומתן לפשרה. עניין זה מסור לכית המשפט הדין בתיק. [החלטה מספר את 379/11]

דין משמעותי: תחולת כלל 26 על היחסים שבין ב"כ הקובל לנילו

עובדות שני המתלוננים הם עורכי דין שהועמדו לדין משמעתי במחוז והנילונה היא באת כח הקובל באותו מחוז. לטענתם (בשתי תלונות נפרדות אך דומות בתוכנן) הנילונה הפגינה כלפיהם יחס בלתי חברי. היחס הבלתי חברי התבטא, לפי התלונה, באי העברת תגובות ובקשות אליהם ישירות; באי נכונות להיפגש עימם כדי לנהל משא ומתן לגבי הקבילה ובכך שהיא לא הסכימה לדחיית דיון למרות מחלה קשה של אחד המתלוננים.

הנילונה השיבה שהיא הסכימה להיפגש עם המתלוננים. היא ניהלה עם אחד מהם שיחת טלפון ארוכה בעניין הקבילה נגדו, וביקשה ממנו להעלות טיעוניו על הכתב - דבר שלא נעשה. עוד הבהירה הנילונה כי הנוהג הוא להעביר כתבי בי דין למזכירות בית הדין שמעבירה אותם לצדדים. הנילונה הסבירה שלא הסכימה לדחיית הדיון הואיל והמתלוננים ניסו לעכב את הדיון ובתוך זמן קצר הגישו 12 בקשות דחייה שונות.

החלטה לאור התשובה המפורטת של הנילונה נראה כי אין כל ממש בתלונה ויש לגנוז אותה. עמדת ועדת האתיקה הארצית היא, שכלל 26 חל גם ביחסים בין עורך דין הפועל כב"כ לבין עורך דין המייצג עצמו, ובכלל זה בין ב"כ קובל לבין נאשם בהליך משמעתי בלשכת עורכי הדין, והכול בהתאם לנסיבות העניין. [החלטה מספר את 216/11]

שכר טרחה: הסכם שכר טרחה הפוגע בחובת הנאמנות ללקוח

עובדות המתלוננת יוצגה על-ידי הנילו בתיק גירושין. לטענתה, הסכם שכר הטרחה עליו חתמה אינו חוקי. סעיף 2 להסכם מעניק לעורך הדין שקול דעת בלעדי בכל הנוגע לנקיטת פעולות בתיק. סעיף 3 קובע כי שכר הטרחה ישולם בכל מקרה ורק בהודעה כתובה מראש תוכל המתלוננת למנוע מעבר לשלב הבא, כשלא ברור מהו השלב הבא. ההסכם מגביל את השירות שניתן לשישה חודשים וניתן להבין שלאחר מועד זה יופסק הטיפול בתיק עד לתשלום נוסף. סעיף 6 קובע כי הסכם שכר הטרחה הוא שטר חוב אותו תהא רשאית החברה להציג בהוצאה לפועל לפירעון מידי של מלוא הסכום הנקוב בו. הנילו ציין בתשובתו כי תלונתו הנוגעת להסכם זה כבר נדונו בעבר בעדות האתיקה וכולן נגנזו הואיל ולא נמצא כל פגם בהסכם.

החלטה עיינו עיין היטב בהסכם שהוצג לנו. ההסכם מעורר קושי ממשי בשל כך שאינו מספק ללקוח הגנה הולמת במערכת היחסים עם עורך הדין האמור לייצגו בנאמנות ומסירות. ההסכם לוקה גם בעמימות וגם במורכבות, וכמה מהוראותיו אינן מתיישבות עם חובת הנאמנות:

- א. אופי השירות לא מוגדר באופן מספק ומשאיר לעורך הדין חופש פעולה מופרז בקביעתו בדיעבד.
- ב. אפי שאין קושי אתי להגדיר את שכר הטרחה לפי משך הטיפול, בהסכם טמונה עמימות באשר ליחס בין שכר לפי עבודה לבין שכר לפי משך הטיפול (מעין ריטיינר).
- ג. השימוש בביטוי "התחייבות בלתי חוזרת" עלול להטעות. מבחינה חוזית, השאלה אם ההתחייבות

חובת הסודיות וחיסיון: מסירת פרטי לקוח לשעבר

שאלתא עורך הדין הפונה סיים את ייצוגו של אדם במהלך הליכים משפטיים. הצד השני פונה אליו ומבקש את פרטי ההתקשרות של הלקוח. האם הוא רשאי למוסרם?

החלטה פרטי ההתקשרות היסודיים (כתובת ותעודת זהות) הם פרטים המפורטים בכתבי בי-דין (לפחות ראשוניים). ככל שהם פורטו כאמור, אין כל איסור להפנות אליהם. פרטים שלא נמסרו בכתבי בי-דין או בדרך דומה, הם חלק מהמידע שעורך הדין חב בשמירה על סודיותו (לפי כלל 19 לכללי האתיקה). יחד עם זאת, החיסיון אינו חל על פרטי הלקוח, ואם יידרש עורך הדין למוסרם בהוראת בית משפט או גוף חוקר - לא תהיה כל מניעה לעשות כן.

מול חובת הסודיות עומדת חובת הנאמנות ללקוח לשעבר. אם יימנע עורך הדין ממסירת הפרטים עלול הלקוח להימצא נפסד (למשל, יתבקשו סעדים ללא תגובה). על-כן, בהעדר חובה למסור את הפרטים כאמור, מוצע שעורך הדין יפנה ללקוחו ויפעל לפי הוראותיו. [החלטה מספר את 363/11]

חסיון: אינו חל על יחסי כונס נכסים ובעלי הנכס

שאלתא עורך הדין הפונה מונה בשעתו על ידי בית המשפט ככונס נכסים לצורך תפיסת טובין לשם מכירתם, וזאת במסגרת הליך גירושין בין בעלי הטובין. הפונה לא ייצג מי מבני הזוג בהליך הגירושין. לימים הגיש אחד מבני הזוג תביעה נגד משטרת ישראל שלטענתו תפסה חלק מהטובין. הפרקליטות, המייצגת את המשטרה בתביעה זו, מבקשת לזמן את הפונה כעד על מנת שיגיש כל מסמך שברשותו הנוגע לחלוקת הטובין בין בני הזוג. שואל הפונה, אם הוא רשאי להגיש את המסמכים המבוקשים או שמא חל לגביהם חיסיון?

החלטה נראה לנו כי דיני החיסיון אינם חלים על יחסי הפונה עם בני הזוג בעלי הטובין, שכן הן סעיף 48 לפקודת הראיות והן סעיף 90 לחוק הלשכה מתייחסים לחיסיון על מידע שהגיע לעורך דין מאת לקוחו והנוגע לשירות המקצועי שעורך הדין העניק ללקוחו. ואילו במקרה זה אף לא אחד מבני הזוג לא היה לקוחו של הפונה, והוא לא העניק למי מהם כל שירות מקצועי. לפיכך, אם ייענה הפונה במקרה הנדון לדרישה להשיב נכונה לשאלות שהוצגו לו בחקירה או למסור מסמכים, הוא לא יפר את החיסיון שבין עורך דין ללקוחו. ככל שלדעתו של הפונה יש מניעה אחרת למסור את המידע, הוא רשאי לפעול בדרכים שהחוק מעניק לו, לרבות בדרך של פנייה לכית המשפט הנוגע בדבר. [החלטה מספר את 377/11]

חסיון: האם מוסיף להתקיים לאחר שהלקוח ויתר מפורשות עליו אך בהזדמנות שונה

שאלתא בשנת 2004, במהלך ניהול תיק בבית משפט לענייני משפחה, התקיימה שיחה בין הפונה ועורך-דינה לבין בעלה דאז (פרודה) של הפונה ובא-כוחו. בעקבות הפגישה הושג הסכם פשרה (גירושין) שהוצג בפני בית המשפט וקיבל את אישורו. ביום המחרת הגישה הפונה תובענה לביטול ההסכם. במהלך ניהול התיק ביקש בא-כוח הבעל להעיד את עורך-דינה של הפונה, שהסכימה, לדבריה, "לזוטר על חסיון עו"ד-לקוח לצורך אותו הליך ספציפי, לעניין נסיבות חתימת ההסכם". ההליך הסתיים בכיטול פסק הדין.

בשנת 2008 הגישה בתו של הפרוד תובענה נגד הפונה, המתנהלת בימים אלה. במסגרת הליך זה מבקשת הבת להעיד את עורכי-הדין שנכחו באותה פגישה משנת 2004. הפונה מתנגדת לעדות עורכי הדין בשל חיסיון עורך-דין-לקוח וחיסיון דברים שנאמרו במהלך משא ומתן לפשרה. הפונה מבקשת לדעת האם הויתור שלה על החיסיון משנת 2004 הינו ויתור "לעולמי עד" באופן המונע ממנה להעלות טענת חיסיון היום כאשר צד ג' מבקש להעיד את עורך הדין?

לתשלום היא חוזרת תלויה בנסיבות שונות ולא ניתן להעמידה כעובדה בפני הלקוח.
 ד. המעבר בין שלבי הטיפול המחייב תוספת שכר טרחה אינו יכול להתבצע ללא הוראה מפורשת של הלקוח. אין לבצע מעבר כזה בדרך של מחדל, כפי שכתוב בהסכם.
 ה. למעט במקרים מיוחדים, לא נכון להציג הסכם כאילו הוא שטר חוב. ככל שעורך הדין רוצה להתנות עבודתו בקבלת שטר חוב, יתכבד ויכין שטר חוב נפרד.
 לא כלי התלכטות החלטנו שאין מקום להגיש קובלנה בגין השימוש בהסכם זה, אולם ראוי שהערתינו אלו יפורסמו וינחו את עורכי הסכמי שכר טרחה לעתיד. (החלטה מספר את 82/09)

מתן המחאה כאשר עורך הדין יודע שלא תפרע מהווה עבירת משמעת

עובדות המתלונן הוא קבלן שיפוצים שקיבל לידי שתי המחאות מהנילון שחוללו. בגין המחאות אלה נפתח תיק הוצאה לפועל ובמסגרתו לא הגיש הנילון התנגדות כלשהי. מסתבר שהנילון מסר את המחאות כאשר חשבונו היה מעוקל. ועד המחוז החליט לגנוז את התלונה הואיל ומדובר בסכסוך כספי אשר הטריבוכל המתאים לדון בו הינו בית המשפט ולא וועדת האתיקה של לשכת עורכי הדין. הנילון לא מסר תגובה סטטוטורית.

החלטה להעמיד לדין משמעת: מתן המחאות כאשר עורך הדין יודע שהן לא תפרענה מהווה פגיעה בכבוד המקצוע. (החלטה מספר את 211/11)

ניגוד עניינים: ייצוג לקוח וצד כנגד ללקוח בעניין אחר

עובדות הנילון מכהן כיועץ משפטי חיצוני למועצה מקומית מעל 25 שנים. הנילון טיפל מטעם המועצה המקומית במשא ומתן מול חברה לקראת חתימת חוזה ביניהם. לאחר שנחתם החוזה האמור, התברר באופן מקרי למתלונן, כי הנילון סיפק שירותים משפטיים לאותה חברה. לטענת המתלונן הדבר מקים חשש לניגוד עניינים שבו עמד הנילון כאשר מחד ייצג את המועצה המקומית כנגד החברה ומאידך גיסא ייצג אותה בתביעה משפטית. למצער, היה הנילון חייב לתאר את העובדות הללו בפני המועצה המקומית.

הנילון משיב שהוא ייצג את החברה במקרה בודד אחד שאינו קשור לעניין בו טיפל עבור המועצה המקומית וזה היה רחוק בזמן ועניינית עד כדי כך שאין חשש לניגוד עניינים.

החלטה לא מצאנו שהתקיים חשש לניגוד עניינים. יחד עם זאת, הנילון היה נוהג בזיהרות רבה יותר, אילו בעת שייצג את המועצה למול החברה, היה מבהיר למועצה את קשרי העבר שלו עם החברה. (החלטה מספר את 278/11)

ניגוד עניינים: ייצוג לקוח וצד כנגד ללקוח

שאלתא עורך דין השואל מייצג לקוח, יזם בתחום המקרקעין, שהגיע אליו באמצעות הפנייה על-ידי עורך דין אחר (להלן "עורך הדין המפנה"). בין עורך הדין השואל לעורך הדין המפנה נחתם הסכם השתתפות בשכר טרחה במסגרתו התחייב עורך הדין המפנה לבצע חלק מהעבודה השוטפת של עורך הדין השואל בטפלו ביזם. לאחרונה הודיע עורך הדין המפנה לשואל כי קבל על עצמו לייצג את בעלי הדירות בעסקה אותה מקדם היזם מולם. במצב שנוצר עורך הדין המפנה נמצא בניגוד עניינים, שכן מחד עליו לדאוג לאינטרסים של בעלי הדירות; ומאידך הוא עלול להיות שלוח של עורך הדין השואל בקידום האינטרסים של היזם. אך לא זאת בלבד, אלא שעורך הדין המפנה מייצג בתור לקוח קבוע גם חברה של אחד ממנהלי ובעלי המניות בחברת היזם.

השואל מצוין כי אינו יודע אם עורך הדין המפנה הביא לידיעת בעלי הדירות את הסיטואציה שנוצרה; ולפיכך הוא מבקש לדעת אם זה מתפקידו להודיע זאת לשני הצדדים לעסקה (היזם ובעלי הדירות), הודעה שעלולה לחשוף ההסדרים בין עורך הדין הפונה לשואל.

החלטה הפנייה לוועדה מעלה חשש שעורך הדין המפנה מצוי בניגוד עניינים בכך שהוא מסייע לשואל לטפל בלקוח, שהוא יזם בתחום המקרקעין, ובמקביל מקבל לטיפולו לקוחות אחרים - בעלי דירות שהם הצד השני לעסקה. על עורך הדין השואל להציג את חששו בפני עורך הדין המפנה ולקבל תגובתו. אם תגובתו לא תניח את דעתו, יוכל השואל לפנות אל הוועדה בשנית.
 על כל פנים, אם השואל יגיע למסקנה שעורך הדין המפנה מצוי בניגוד עניינים, אזי יהא עליו לבחון את המשך פעולתו בתיק. (החלטה מספר את 362/11)

הערת יו"ר הוועדה משלא נשמעה עמדתו של עורך הדין המפנה, אין בעצה שניתנה לשואל לפי המידע שמסר, כדי לקבוע ממצא ביחס לעורך הדין המפנה.

חובה כלפי הצד שכנגד ועורך דינו

שאלתא עורך הדין הפונה הגיש תביעה בשם לקוח, הצד השני הגיש בקשת ארכה להגשת כתב הגנה. הפונה הגיש לבית המשפט התנגדות לבקשת הארכה, ובית המשפט נתן החלטה כי על הצד השני לפרט בגין מה דרושה לו הארכה. הפונה שואל האם בנקודת זמן זו (בה טרם ניתנה החלטה בבקשת הארכה של הצד השני) מותר לו לבקש פסק-דין נגד הנתבע בהיעדר הגנה, או שהדבר מהווה עבירה אתית.

החלטה

1. השאלתא מנוסחת באופן כללי, כך שלא ניתן לדעת אם מדובר בבקשה לחוות דעת מקדימה או להערכה של התנהגות שכבר נעשתה. ככל שמדובר בהערכה רטוראקטיבית, ברור כי לא ניתן להכריע בלי לשמוע את הצד שכנגד.
2. הגשת בקשה שלפי טיבה אינה במעמד צד אחד (כגון בקשת ארכה להגשת כתב הגנה, או בקשה למינוי מומחה) בנסיבות בהן יש לה יסוד, אינה מהווה כשלעצמה עבירה אתית. כמובן, שיש לפרט בבקשה את העובדות במלואן, ולהעבירה גם לצד שכנגד.
3. משפונה עורך דין לחברו למקצוע באופן ענייני - חלה חובה להשיב לו תוך זמן סביר. (החלטה מספר את 400/11)

אחריות עורך הדין להתנהגות גובה שנשלח מטעמו

עובדות המתלונן הינו המחזיק והשוכר הבלעדי בדירה, ואין נגדו טענות לחוב כלשהו. הנילון הינו שותף בחברת עורכי דין. המתלונן טוען שעל דירתו השכורה התדפק גובה כספים, שהציג עצמו כעובד חברת עורכי דין ובא מטעמה לעקל את המטלטלין בדירה כנגד חייבת עלומה בשם אחר. המתלונן הודיע למעקל שהוא השוכר הבלעדי של הדירה, הציג חוזה שכירות, ואמר שאין נגדו כל טענת חוב כלשהי וביקש ממנו לעזוב. המעקל למרות זאת ניסה לפרוץ לדירה באלימות פיזית ומילולית (לרבות דחיפות, בעיטות בדלת, קללות ואיומים). המעקל חזר על עקבותיו רק לאחר שהוזעק בעל הדירה פיזית למקום ורק לאחר שמסרו לו כי ניידת משטרה הוזעקה על ידי המתלונן. המתלונן ניסה מספר פעמים להשיג טלפנית ולדבר עם עורך דין כלשהו ממשרד הנילון אך זו התבררה כמשימה בלתי אפשרית.

משרד הנילון הודה בעקרי הדברים והסביר כי הייתה טעות, שכן החייבת עזבה את הדירה, אך אין זה מתפקידו של משרד עורכי הדין לבדוק כתובות עבור הלקוח. המשרד הינו משרד לגביית חובות ובין היתר לפי פקודת המיסים גבייה עבור עיריות, ואמור לטפל בחייבים רבים. המשרד יתקשה לבצע תפקידיו אם יוטלו עליו חובות התנהגותיות נוספות רבות על הכתובות מפורשות בחוק. המשרד אף התנצל בפני המתלונן.

החלטה לשאלה מה היקף האחריות האתית של עורך דין השולח נציג לבצע גבייה בכלל, ובפרט כאשר לא ניתן להשיג את עורך הדין בזמן ביצוע הפעולה נשיב: גם בהנחה שעורך הדין מדרוך מראש את הגובה לנהוג בהתאם לדרישות הדין, הוא אינו יכול לפטור עצמו מלהיות זמין, בזמן הביצוע.

למקרה שיתרחש דבר-מה בלתי צפוי. פעולתו של גובה היא מטבעה בעלת פוטנציאל פוגעני. לפיכך, עורך הדין השולח חייב להיות זמין בעת ביצוע הפעולה, בעצמו או באמצעות עורך דין אחר. לאחר שעיינו בתשובת הנילון מצאנו שבכנסיות המקרה אין מקום להעמידו לדין, אולם יש להביא לתשומת לבו את ההערה האמורה. (החלטה מספר את 32/11)

הנחיות והחלטות ועדת שכר הטרחה

עו"ד אליעזר פני- גיל יו"ר הועדה היוצא; עו"ד אמיר סטמרי יו"ר הועדה כיום

דברי הקדמה: ועדת שכר הטרחה היא ועדה וולונטרית שהקים הועד המרכזי המחזיקה בשלושה תפקידים. הראשון, בפנייה של לקוח לועדה לפי סעיף 84(ב) לחוק לשכת עורכי הדין, קובעת הועדה את השכר המתאים, קביעה אשר מחייבת את עורך הדין. השני, הועדה דנה וממליצה על עדכון או שינוי התעריף המינימאלי המומלץ. השלישי, הועדה עונה לפניות המגיעות מלקוחות ועורכי דין מכל הארץ בענייני שכר טרחה. הפניות נעשות בצורה של שאלות ו/או תלונות קונקרטיות כאשר להחלטות הועדה אין תוקף מחייב.

להלן יובאו ההחלטות שניתנו על-ידי הועדה:

1. עורך דין רשאי לגבות מלקוח לשעבר שכר טרחה סביר בגין הוצאות איתור חומר ארכיוני. גביית הוצאות תעשה לפי קבלות, צילומים וכיו"ב. בהיעדר קבלות על הוצאות ממשיות סכום של 200₪, כפי שהיה במקרה הנדון, הינו סביר. (החלטה מספר שכ"ט 7/11)
2. כאשר הסכם שכר הטרחה קובע את שיעור השכר שישולם לעורך הדין אחרי מתן פסק דין ואת שיעור השכר הנמוך יותר, שישולם במקרה של פשרה אחרי הגשת תביעה וההסכם אינו קובע מה השכר שישולם במקרה של פשרה לאחר שהתקיים דיון - יש לפרש חוסר זה בהסכם לרעת המנסח ולכן השכר שישולם הוא הנמוך יותר, הוא השכר שנקבע במקרה של פשרה אחרי הגשת תביעה. (החלטה מספר שכ"ט 139/10)
3. עורך דין אינו רשאי לגבות שכר טרחה בגין רישום הבית המשותף על-שם הרוכש האחרון בלשכת רישום המקרקעין, זאת בין השאר, בשל העובדה ששכר זה כבר נגבה מהרוכש הראשון שהמחה את זכויותיו לרישום לכל הרוכשים שלאחריו.
4. התשלום שלפי צו הפיקוח כולל את כל הפעולות הנדרשות לצורך העברת הזכויות על שם הרוכש, לרבות כל ההסכמות הנדרשות כגון, הסכמה לרישום הערת אזהרה. ככל מדובר ברישום בפועל לרבות הערת אזהרה לטובת הרוכש, פעולה זו תתבצע על-ידי הרוכש, ואם הוא מבקש מעורך הדין שישעה פעולה זו, ניתן לגבות שכר טרחה בגין הפעולה בלבד. ככל שמדובר במתן הפניה למינהל - לא ניתן לגבות שכר טרחה. (החלטה מספר שכ"ט 49/11)
5. לא ניתן לגבות שכר טרחה בגין מכתב הפניה למינהל הואיל וזה נחשב לאחת מהפעולות הנלוות, כפי שהדבר בא לידי ביטוי בצו הפיקוח על מצרכים ושירותים (קביעת מחיר מרבי לשירותי נותן שירות בהעדר רישום זכויות בפנקסי המקרקעין), התש"ס-1999. (החלטה מספר שכ"ט 50/11)
6. בייצוג תובעים בתיקי נזיקין כאשר השכר מותנה בתוצאות ובית המשפט פסק לתובע קצבה חודשית - זכאי עורך הדין לשכר טרחה לפי השווי המהווה של הקצבה החודשית רק אם יש בהסכם שכר הטרחה הוראה מפורשת על-כך. בהעדר הוראה כזו, זכאי עורך הדין לשכר המוסכם בתשלום מדי חודש בחודשו. (החלטה מספר שכ"ט 36/11)
7. עורכת דין ייצגה לקוח בתביעת נזיקין בערכאה ראשונה בה התקבלה תביעתו ונפסקו לו פיצויים. סכום הפיצויים טרם שולם ללקוח אך בית המשפט הורה לשלם לעורכת הדין את שכר טרחתה לפי ההסכם. בערעור שהגיש הלקוח, שיוצג כעת על-ידי עורך דין אחר, נדחתה תביעתו. עורכת הדין שייצגה אותו בערכאה הראשונה אינה חייבת בהשבת כספי שכר הטרחה שקיבלה בגין הייצוג בערכאה הראשונה. (החלטה מספר שכ"ט 92/11)
8. שכר טרחת עורכי-דין בגין נאמנות על כספים ומסמכים
1. בוועדת שכר טרחה בלשכת עורכי הדין, מתקבלות פניות בנוגע לצורך בהסדרת שכר טרחה

בגין ניהול חשבון נאמנות ושמירת מסמכים. עורך-דין הוא מבין הגופים הבודדים הרשאים להחזיק כספים בנאמנות. החזקת כספים בנאמנות מטילה על עורך הדין טרחה לא מועטה ובמקביל קיימת גם חובה לנקוט בצעדים סבירים לשם שמירת ערך הפיקדון ועשיית פירות, הן לאור הוראות סעיף 6 וסעיף 10 לחוק הנאמנות, התשל"ט-1979 (להלן: "חוק הנאמנות") והן לאור הוראות סעיף 50 לחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, התשכ"ב-1962 (להלן: "חוק הכשרות") ובתקנות מכוחו (כאשר מדובר בכספי חסוי). כך כהוראה כללית סטטוטורית החלה בהעדר הוראות מיוחדות של הנהנה (כאשר מדובר בחסוי הוראותיו ממילא אינן רלבנטיות).

2. ההיקף של חובות הנאמן מוגדר בהסכם הנאמנות, חוק הנאמנות וחוק הכשרות ובחובת הזהירות הכללית. חובות אלה כפופות לסייג כל דין, לרבות חוק הסדרת העיסוק בייעוץ השקעות, כשייך השקעות וניהול תיקי השקעות, התשנ"ה - 1995.
3. עורך הדין מחויב בדיווח למכוח חובתו לשמור על ערך הכסף, נדרש הוא לפעול פעולות סבירות. במסגרת פעולות אלה אין להניח שעורך הדין יידרש לנהל את ההשקעות בעצמו (וגם אין הוא רשאי לעשות זאת, על-פי רוב) אלא עליו לנקוט בצעדים סבירים אחרים להשגת המטרה כאמור. לעניין זה קובע סעיף 12 לחוק הנאמנות, כי מעמד נאמן הנו כמעמד שומר, לפי חוק השומרים, התשכ"ז-1967. לפי חוק השומרים, לא רק שומר שכר כי אם גם שומר חנם יכול לחוב בגין נזק שנגרם ברשלנות. כך, נוצר מצב שלפיו חשוף עורך הדין לתביעת רשלנות והוא חייב לבצע פעולות שונות כדי לצאת ידי חובתו. מכיוון שהמעמד מחייב את עורך הדין לבצע פעולות ולהשיג מטרות ואף מתייחס אליו כשומר שכר, ראוי שעורך הדין יקבל שכר בגין פעולות אלה.
4. לעניין חובת עורך הדין ביחס לשמירת ערך הפיקדון, אמנם, יכול הנאמן, ואף חייב, לפנות למומחה פיננסי רלבנטי. אולם בפניה כזאת אין כדי מיצוי תפקידו וחובותיו של עורך הדין כנאמן. עדיין, על הנאמן לבחור יועץ באופן סביר, לעמוד עמו בקשר ולהתעדכן בתוצאות פעולותיו. התקשרות עם יועץ פיננסי או חברה לניהול פיננסיים, אין משמעותה כי מאותו רגע עורך הדין, המשמש כנאמן, יצא ידי חובתו. התקשרות כזאת איננה פוטרת את עורך הדין מחובותיו כאמור, חובת הפיקוח בנוסף לאחריות לבחור יועץ באופן סביר. על הנאמן לפעול גם מול בית המשפט (להגיש בקשות לאישור דרכי הניהול, להגיש חוות דעת היועץ, להגיב להחלטות של בית המשפט וכו'). כלומר, הגם שפנייה ליועץ נראית מחויבת המציאות, זוהי רק אחת ממספר פעולות של עורך הדין הנאמן. הן על פעולה זאת והן על האחרות, זכאי עורך הדין הנאמן לשכר.
5. ועדת שכר טרחה בדעה כי ראוי להמליץ לעורך דין המשמש כנאמן, להיעזר בשירותי יועץ פיננסי ראוי לשמו או חברה לניהול פיננסיים, המעורה בהוראות החוק לגבי שמירת והגדלת ערך הפיקדון ואשר ישמש כזרוע הארוכה של עורך הדין לניטור ביצועי תיק השקעות הפיקדון, בדיוק כשם שעורך הדין היה נעזר ביועץ כאמור לו היה מדובר בכספיו שלו. בעניין זה יצוין כי היקף העלות של יועץ/חברה כאמור הוא בין 0.5 לבין 0.7 אחוזים לשנה כך שבהחלט מדובר בהוצאה מינימאלית וראויה.
6. במקרה כזה מדובר בהוצאה שנכנסת לגדר הוראת סעיף 8 (ב) לחוק הנאמנות כהוצאה שהיא בהחלט הוצאה המתחייבת באופן סביר ממילוי תפקיד הנאמן. בהקשר זה יוער כי לעורך הדין עצמו, על-פי רוב, אין הכשרה מתאימה לניהול השקעות ויש להניח כי טיפול בידי עורך דין שאינו מקצוען לא ייחשב כסביר.
7. לאור האמור לעיל, ברור כי ככל שמדובר בסכום נאמנות גבוה יותר, הרי שהחשיפה לתביעה היא גדולה יותר והיקף הפעילות שנדרש כדי לשמור על ערך הפיקדון הוא גדול יותר. מכיוון שכך, הצעתנו מתייחסת לשתי "מדרגות" בלבד - עד 1 מיליון ₪ וכל שקל נוסף מעל לסכום זה.
8. מלבד נאמנות על כספים נדרש עורך הדין, לעתים, לשמש כנאמן או כשומר למסמכים, לרבות צוואות. גם בגין נאמנות כזאת ראוי כי יוסדר שכר טרחה, כמולץ להלן.

9. להלן פירוט התעריפים לשכר ראוי בעד נאמנות בידי עורך דין, כמומלץ על-ידי הוועדה:

א. נאמנות על כספים

1. השכר יחושב על בסיס הסכום המופקד בנאמנות ואורך תקופת הנאמנות בשעורים כמפורט להלן:
 - א. נאמנות לתקופה של שנה או חלק משנה - 2% מהסכום המופקד אך לא פחות מ- 1500₪, בתוספת מע"מ.
 - ב. היה הסכום המוחזק בנאמנות גבוה, ביום תחילת הנאמנות, מהסכום של 1,000,000₪, יבוא השיעור של 1.5% במקום השיעור של 2% על חלק הסכום שמעל 1,000,000₪ ומע"מ בנוסף.
 - ג. היתה הנאמנות ביחס לכספים המופקדים בידי עורך הדין במסגרת עסקה בה טיפל עורך הדין תמורת תשלום, והנאמנות הינה לתקופה שאינה עולה על 5 חודשים, יראו את השכר שקיבל עורך הדין ביחס לטיפולו בעסקה ככולל את השכר עבור הנאמנות, וזאת אם לא סוכם אחרת.
2. פעולות נוספות במסגרת נאמנות על כספים:
 - א. דיווח תקופתי ביחס לכספי הנאמנות - עד פעם בשנה - כלול בשכר האמור לעיל. בגין כל דיווח נוסף - 1,000₪ בתוספת מע"מ.
 - ב. תיאום ופיקוח על ניהול כספי הנאמנות בידי מנהל השקעות או טיפול של יועץ השקעות כלול בשכר בגין הנאמנות כאמור לעיל.
 - ג. הגשת בקשות להוראות לבית המשפט לצורך ניהול הכספים או לצורך אישור הוצאת כספים 1000₪ בתוספת מע"מ לבקשה.
3. הוצאות במסגרת הנאמנות:

שכר הטרחה בגין נאמנות אינו כולל הוצאות מכל סוג לרבות הוצאות בגין עמלות בנקאיות ואחרות ובגין שכר מנהל השקעות או יועץ השקעות וכל עמלה או שכר לצדדים שלישיים שיידרשו לצורך ניהול הכספים ושמירת ערכם והכול בכפוף להוראות חוק הסדרת העיסוק ביועץ השקעות, בשיווק השקעות וניהול תיקי השקעות, התשנ"ה - 1995.

ב. נאמנות למסמכים

4. נאמנות לשמירת מסמכים או ניירת ערך:
 - א. לתקופה עד 180 יום - 2,000₪ בתוספת מע"מ;
 - ב. החל מתקופה של 181 יום סך 5,000₪ בתוספת מע"מ.
 - ג. בכל מקרה התשלום הוא חד פעמי מראש.
5. נאמנות לשמירת צוואה:
 - א. לתקופה של עד שנה - כלול במחיר עריכת הצוואה
 - ב. החל מתום השנה הראשונה - סך 1,000₪ בתוספת מע"מ ועוד 500₪ בתוספת מע"מ לכל שנה נוספת או חלקה החל מהשנה השלישית, ולא יעלה על סך כולל של 5,000₪ בתוספת מע"מ.
 - ג. תשלום מראש על-ידי המפקיד, לכל התקופה - 2,000₪ בתוספת מע"מ